

ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

(Представлено д.е.н., проф. Петрик О.А.)

Сьогодні в умовах нестабільної політико-економічної ситуації в країні зростає загроза втрати вітчизняними підприємствами фінансової спроможності, що в подальшому може призвести до їх банкрутства, ефективність якого як засобу відновлення платоспроможності та позбавлення боргів, залежить від процедур, здійснених в процесі його реалізації. У зв'язку з цим автором статті здійснено дослідження сутності, особливостей та наслідків процедур банкрутства в порівняльному аспекті. В результаті здійснення характеристики судових процедур банкрутства, встановлено, що застосування відповідної процедури, санації, ліквідації чи мирової угоди, може мати як позитивні, так і негативні наслідки для підприємства-боржника та призвести до відновлення платоспроможності підприємства і продовження його господарської діяльності або припинення його існування через ліквідацію. Недоцільно лише визначати наслідки процедури розпорядження майном, яка є своєрідним етапом переходу до наступної процедури і не має конкретних результатів для боржника. Розглянувши особливості досудової процедури банкрутства, досудової санації, було визначено її основні переваги порівняно з судовою санацією, що забезпечують її вищу ефективність, економність та вигідність наслідків як для підприємства, так і для кредиторів. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що введення судових та досудових процедур є досить складним та важливим процесом, який вимагає подальшого дослідження та врегулювання питань неосвітлених у законодавстві.

Ключові слова: ліквідація; мирова угода; процедури банкрутства; розпорядження майном; санація; судові процедури.

Постановка проблеми. Сучасна нестабільна політична ситуація в Україні, несприятливі фактори економічної кризи, що викликають зменшення попиту, а також неефективна організація діяльності підприємств та відсутність резервів, сприяє зростанню ризику втрати суб'єктами господарювання фінансової спроможності та можливості потрапити в зону банкрутства, і, як наслідок, зазнати ліквідації.

Банкрутство, з одного боку, є засобом вирішення проблеми неплатоспроможності підприємств, а з іншого боку – є загрозою для розвитку економіки країни, оскільки його масове здійснення зумовлює дестабілізацію економічної системи та підвищує ризик виведення з ринку життєздатних суб'єктів господарювання, а також сприяє зростанню кількості навмисних і фіктивних банкрутств. Погоджуючись з О.М. Козлянченко [7, с. 224], зазначимо, що головною метою банкрутства є не ліквідація підприємства, а задоволення вимог кредиторів через визнання боржника банкрутом. Тому банкрутство не має бути самоціллю, а лише засобом позбавлення боргів. А ефективність банкрутства як засобу позбавлення боргів, в першу чергу, залежить від процедур, здійснених у процесі його реалізації.

Від застосування тієї чи іншої процедури банкрутства залежить подальша доля підприємства: розрахуватися за своїми зобов'язаннями та продовжити діяльність або ж бути ліквідованим як банкрут. Тому необхідно визначити основні нюанси та чітко усвідомлювати наслідки застосування кожної з процедур банкрутства для суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню процедур банкрутства, їх правового регулювання, порядку та особливостей застосування присвячені праці значної кількості вітчизняних науковців.

Питання законодавчого регулювання та інформаційного забезпечення процедур банкрутства підприємств висвітлює у своїй науковій праці О.М. Козлянченко.

Актуальні питання застосування процедури ліквідації розглядали Б.Дутковський та П.О.Повар, процедури санації (судової та позасудової) – О.С. Яцюк та колектив авторів на чолі з М.С. Заюковою, процедури мирової угоди – Б.П. Гриняк та В.В. Радзивілюк. С.В. Заболотній детально аналізує саме судові процедури банкрутства, визначає шляхи їх застосування та удосконалення.

Зазначені автори у своїх наукових працях розглядають загальні особливості, а також окремі нюанси та наслідки проведення процедур банкрутства підприємств, однак недостатньо освітленим є питання наслідків введення процедур банкрутства для підприємств та залишається поза увагою науковців порівняльний аспект дослідження даного питання.

Мета дослідження. Метою статті є висвітлення сутності та особливостей процедур банкрутства, визначення їх змісту та наслідків застосування для підприємств в порівняльному аспекті.

Викладення основного матеріалу. Господарським кодексом України [1] визначено, що у разі нездатності суб'єкта підприємництва після настання встановленого строку виконати свої грошові зобов'язання перед іншими особами, територіальною громадою або державою інакше як через відновлення його платоспроможності цей суб'єкт (боржник) визнається неспроможним. Нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування ліквідаційної процедури вважається *банкрутством*.

Банкрутство, залежно від його цілей та змісту, супроводжується застосуванням відповідних процедур до боржника. Поняття процедур банкрутства вперше з'являється в Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника та визнання його банкрутом» 1 січня 2000 року, коли набрала чинності нова редакція від 30 червня 1999 року № 784-XIV. Відповідно до зазначеного Закону України [5] процедури банкрутства поділяються на *судові та позасудові (досудові)*.

У разі порушення провадження у справі про банкрутство вводяться відповідні *судові процедури*: розпорядження майном боржника, мирова угода, санація (відновлення платоспроможності) боржника та ліквідація банкрута.

Послідовність та особливості введення відповідної судової процедури банкрутства залежить від *порядку провадження у справі про банкрутство* (рис.1), який застосовує господарський суд, враховуючи категорію боржника, вид його діяльності та наявність у нього майна.

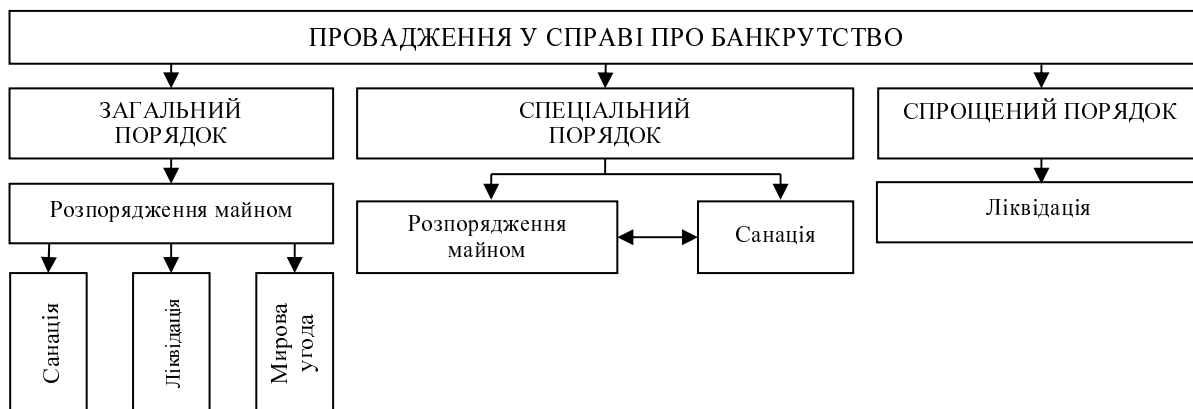

Рис. 1. Порядок провадження у справі про банкрутство (узагальнено за [5])

Існує загальний, спеціальний та спрощений порядок провадження у справі про банкрутство.

Відповідно до *загального порядку* проводиться застосування процедури розпорядження майном з подальшим переходом до процедур санації, ліквідації або мирової угоди.

В умовах *спеціального порядку* відбувається збіг процедур розпорядження майном і санації, а також існує можливість залучення до участі у справі додаткових учасників та продовження строків санації.

Спрощений порядок передбачає відкриття процедури ліквідації банкрута без попереднього застосування процедур розпорядження майном та санації.

Розглянемо сутність і особливості кожної з судових процедур в умовах загального порядку провадження у справі про банкрутство та здійснимо їх порівняльну характеристику (табл. 1).

Процедура розпорядження майном боржника є системою заходів щодо нагляду та контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження, ефективного використання майнових активів боржника та проведення аналізу його фінансового становища. Введення процедури розпорядження майном відбувається одночасно з винесенням господарським судом ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство, якщо інше не передбачено законодавством.

Арбітражним керуючим в даній процедурі є розпорядник майна – фізична особа, яка відповідно до судового рішення господарського суду забезпечує здійснення процедури розпорядження майном.

Розпорядник майна не має права втручатися в оперативно-господарську діяльність боржника, крім випадків, передбачених законодавством.

Обмеження право- і дієздатності боржника в процедурі розпорядження майном має місце за певних умов. Так повноваження керівника боржника та виконавчих органів його управління, покладені на них відповідно до законодавства чи установчих документів, можуть бути припинені в разі, якщо ними не вживаються заходи щодо забезпечення збереження майна боржника, створюються перешкоди діям розпорядника майна чи допускаються інші порушення законодавства.

У результаті процедура розпорядження майном може мати такі наслідки:

- введенням процедури санації боржника;
- або укладенням мирової угоди;
- або визнанням боржника банкрутом і відкриттям ліквідаційної процедури;
- або припиненням провадження у справі про банкрутство.

Процедура санації боржника також є системою заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство, але які спрямовані на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та / або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника. Відповідно до рішення господарського суду здійснення процедури санації боржника організовує керуючий санацією.

Введення процедури санації є підставою для звільнення керівника боржника та зупинки повноважень органів управління боржника – юридичної особи щодо управління та розпорядження майном боржника. Повноваження органів управління передаються керуючому санацією, за винятком повноважень, передбачених планом санації.

Процедура санації може завершитися такими наслідками:

- виконання плану санації і відновлення платоспроможності боржника;
- або визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури;
- або укладення мирової угоди.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика судових процедур банкрутства

Критерій порівняння	Судові процедури банкрутства			
	розпорядження майном боржника	санація боржника	ліквідація банкрута	мирова угода
1	2	3	4	5
Мета проведення процедури	Забезпечення збереження ефективного використання майнових активів боржника та проведення аналізу його фінансового становища	Запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації	Здійснення заходів щодо задоволення визнаних судом вимог кредиторів шляхом продажу його майна	Встановлення компромісу між сторонами у справі про банкрутство

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
Тривалість процедури	115 календарних днів (може бути продовжена не більше ніж на 2 місяці)	6 місяців (може бути продовжена не більше ніж на 12 місяців)	12 місяців	Визначається умовами угоди
Арбітражний керуючий процедурою	Розпорядник майна	Керуючий санацією	Ліквідатор	Розпорядник майна, або керуючий санацією, або ліквідатор

Обмеження право- і дієздатності боржника	Обмеження має місце за певних умов	Суттєве обмеження право- і дієздатності боржника		Обмеження відсутне
Наслідки проведення процедури	Припинення провадження у справі про банкрутство; або ведення процедури санації боржника;	Відновлення платоспроможності боржника;	Ліквідація банкрута; або продовження підприємницької діяльності;	Припинення провадження у справі про банкрутство; або поновлення провадження у разі визнання угоди недійсною чи її розірвання
	або відкриття ліквідаційної процедури;			
	або укладення мирової угоди			

Примітка: узагальнено та систематизовано автором за [5]

Процедура ліквідації банкрута спрямована на припинення діяльності суб'єкта підприємницької діяльності, визнаного арбітражним судом банкрутом. Проводиться інвентаризація, оцінка та продаж майна боржника для задоволення визнаних судом вимог кредиторів.

Відповідно до судового рішення господарського суду організацією здійснення ліквідаційної процедури боржника, визнаного банкрутом, та забезпеченням задоволення вимог кредиторів у встановленому законодавством порядку займається призначений ліквідатор.

Відкриття ліквідаційної процедури суттєво обмежує право- і дієздатність боржника, оскільки є підставою для припинення повноваження органів управління банкрута щодо управління банкрутом та розпорядження його майном, якщо цього не було зроблено раніше. Керівник банкрута звільняється, а також припиняються повноваження власника (власників) майна банкрута.

Наслідки застосування процедури ліквідації такі:

- ліквідація юридичної особи–банкрута, якщо за результатами процедури після задоволення вимог кредиторів не залишилося майна;
- або продовження підприємницької діяльності, якщо майна банкрута вистачило для задоволення вимог кредиторів у повному обсязі і він вважається таким, що не має боргів;
- або укладення мирової угоди.

Процедура укладення мирової угоди передбачає встановлення домовленості між боржником і кредиторами щодо відстрочки та/або розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється шляхом укладення угоди між сторонами. Затвердження угоди судом є підставою для припинення провадження у справі про банкрутство.

Арбітражним керуючим у даному випадку може бути як розпорядник майна, так і керуючий санацією або ліквідатор (залежно від того, на якій стадії провадження у справі про банкрутство укладається мирова угода). Підстави для припинення повноважень керівництва чи органу управління боржника в результаті проведення процедури відсутні.

Проведення процедури укладення мирової угоди має такі наслідки:

- припинення провадження у справі про банкрутство;
- або поновлення провадження у справі про банкрутство у разі визнання мирової угоди недійсною чи її розірвання.

Дослідивши наслідки застосування судових процедур банкрутства, маємо підкреслити існування між ними певного *взаємозв'язку* (рис. 2). Як вже зазначалося, процедура розпорядження майном передбачає подальше введення процедури санації, ліквідації чи укладення мирової угоди. Процедура ліквідації банкрута може бути відкрита як в результаті проведення процедури розпорядження майном боржника, так і внаслідок визнання боржника банкрутом під час санації. Мирова угода ж може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.

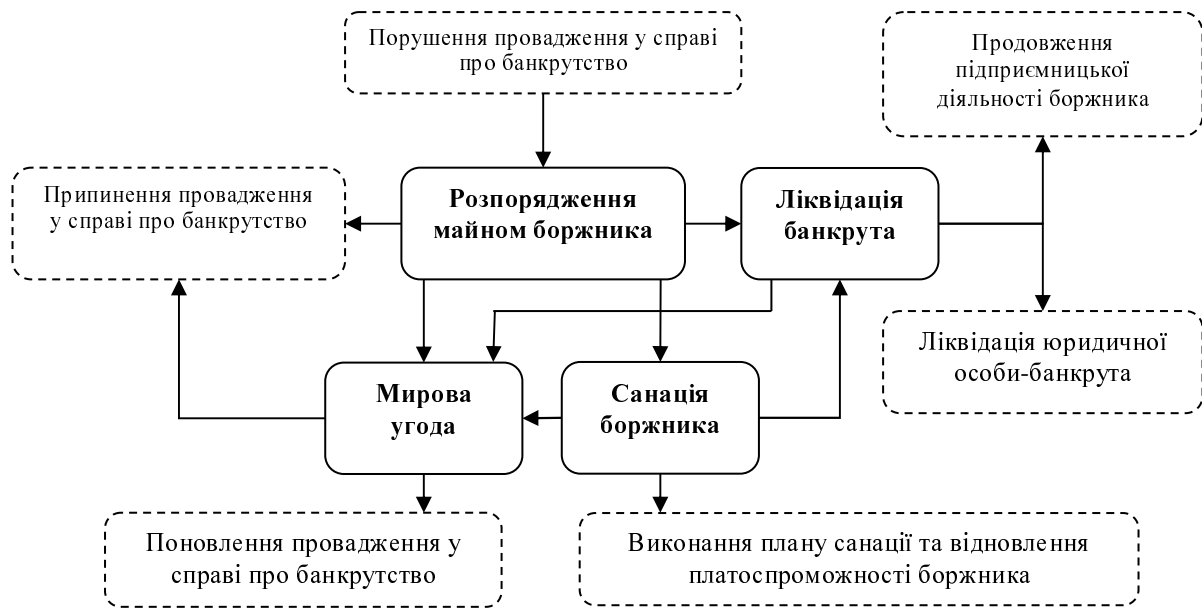

Рис. 2. Схема взаємозв'язку судових процедур банкрутства та наслідки їх проведення (узагальнено автором [5])

Визначивши особливості проведення кожної судової процедури банкрутства, а також здійснивши їх порівняльну характеристику, можна зазначити, що кожна процедура має відповідні нюанси та наслідки проведення, які визначають їхні переваги та недоліки для підприємства.

Виключенням є лише процедура розпорядження майном боржника, визначити позитивні та негативні сторони якої для підприємства, на нашу думку, є недоцільним, оскільки дана процедура не має конкретних наслідків для боржника.

Процедуру розпорядження майном можна визначити як стадію провадження у справі про банкрутство, на якій відбувається підготовка переходу до наступної процедури банкрутства або приймається рішення про припинення провадження у справі. Процедурою передбачено здійснення заходів для захисту та збереження майна боржника, виявлення кредиторів і ведення реєстру їх вимог, аналіз фінансово-господарської діяльності, інвестиційного становища боржника та його становища на ринках, виявлення (за наявності) ознак фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності, незаконних дій у разі банкрутства тощо.

Серед позитивних наслідків *процедури санації* найочевиднішими є фінансове оздоровлення підприємства, відновлення його платоспроможності, а також задоволення вимог кредиторів повним обсягом або частково. Крім того, існують причини доцільності проведення санації, які автоматично є причинами запобігання введення процедури ліквідації боржника, оскільки ліквідація підприємства означає не лише виникнення суттєвих збитків для його власників, акціонерів та кредиторів, але й впливає на інтереси широкого кола господарських партнерів, зумовлює збільшення рівня безробіття та зменшення податкових надходжень у бюджет, що, в свою чергу, може стати причиною порушення макроекономічної рівноваги у країні.

Санація безперечно є шансом на виживання фінансово-неспроможного підприємства, але цей шанс є досить ризиковим. Тому, погоджуючись з колективом авторів на чолі з М.С. Заюковою [6, с. 1207], зазначимо, що існують і негативні сторони процедури санації, такі як:

- труднощі з пошуком інвесторів, які готові вкласти кошти;
- існування високого ступеня ризику успішної діяльності суб'єктом після санації через невисокі конкурентні переваги;
- відстрочка повернення боргів кредиторам на певний термін, через що їм вигідніше повернути свої кошти шляхом ліквідації, ніж чекати фінансового оздоровлення підприємства.

Щодо позитивних сторін *процедури ліквідації* боржника варто зазначити, що банкрутство та ліквідація може бути оптимальним виходом для підприємства за лише таких умов: наявність низькоякісного менеджменту, виробництво продукції, що не користується попитом, або відсутність у боржника господаря або інвестора, здатного погасити його борги та інвестувати в подальший розвиток.

В усіх інших випадках явище банкрутства та ліквідації гальмує активізацію та зменшує масштаби і ефективність функціонування підприємницького сектору.

Однак, навіть після відкриття ліквідаційної процедури підприємство має шанс на продовження свого існування. Законодавством [5] передбачено, якщо в процедурі ліквідації майна банкрута вистачило для

задоволення вимог кредиторів у повному обсязі, він вважається таким, що не має боргів і може продовжувати свою підприємницьку діяльність. Тому грамотне здійснення ліквідаційної процедури може дозволити боржнику розрахуватися за зобов'язаннями та продовжити підприємницьку діяльність.

Основними позитивними наслідками укладення *мирової угоди* є попередження ліквідації боржника, збереження його як суб'єкта господарювання та забезпечення продовження підприємницької діяльності. Крім того, безперечною перевагою даної процедури є той факт, що вона може бути здійснена як щодо неплатоспроможного боржника, так і до суб'єкта визнаного банкрутом, оскільки мирова угода може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.

Проте, щодо останнього твердження є певні обмеження. Мирову угоду неможливо укласти в будь-який момент провадження справи про банкрутство, оскільки відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України № 15 [9] для цього необхідно виконати відповідні умови, а саме: публікація в офіційних друкованих органах оголошення про порушення провадження у справі про банкрутство; затвердження судом реєстру вимог кредиторів та обрання членів комітету кредиторів.

Також як негативний бік можна виділити відсутність можливості внесення змін і доповнень у затверджену господарським судом мирову угоду. Для цього сторонам угоди необхідно спочатку відновити провадження у справі. Тому, як зазначає С.В. Заболотній [4, с. 59], потрібно підходити до складання мирової угоди зі всією серйозністю.

До моменту порушення справи про банкрутство також існує можливість застосування до підприємства процедур банкрутства – *позасудових процедур*.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника та визнання його банкрутом» [5] позасудовою процедурою визначає лише *санацію боржника до порушення справи про банкрутство (досудову санацію)*, але існують спірні погляди науковців щодо можливості віднесення до позасудових процедур, також і процедури укладення мирової угоди.

Як підкреслює В.В. Радзивілюк [11, с. 319–322], в національній та зарубіжній теорії відсутня єдність поглядів щодо мирової угоди саме як судової процедури. Противники даної позиції аргументують це тим, що виконання боржником умов мирової угоди відбувається поза рамками провадження у справі про банкрутство і відповідно поза контролем господарського суду. В свою чергу, на противагу вище зазначеному можемо навести той факт, що розірвання мирової угоди або визнання її недійсною відбувається в межах поновленого провадження у справі про банкрутство.

Позасудову мирову угоду виділяє й В.М. Бартош [2, с. 39], визначаючи її як цивільно-правовий договір, на підставі якого сторони шляхом взаємних поступок припиняють або трансформують у нове існуюче між ними зобов'язання.

Щодо ліквідації, то дана процедура може проводитися як в межах, так і поза інститутом банкрутства. Але саме як позасудова процедура банкрутства ліквідація не здійснюється. Судова процедура ліквідації може бути відкрита у справі про банкрутство, порушеній внаслідок встановлення неможливості боржника задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі під час ліквідації боржника поза процедурою банкрутства. Тобто критерієм поділу ліквідації на судову процедуру банкрутства та процедуру поза інститутом банкрутства, як зазначає П.О. Повар [8, с. 128], є достатність вартості майна підприємства-боржника для задоволення вимог кредиторів.

Оскільки законодавчо визначеною досудовою процедурою банкрутства на даний момент є лише процедура досудової санації боржника, розглянемо її особливості.

Процедура досудової санації – позасудова процедура, що застосовується до боржника до порушення провадження у справі про банкрутство. Досудова санація містить у собі систему організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів та здійснюється з метою добровільного врегулювання питань погашення заборгованості між кредиторами та боржником, досягнення взаємовигідних умов щодо врегулювання заборгованості, використання недорогої процедури врегулювання заборгованості, забезпечення процесуально економного механізму врегулювання заборгованості боржника та справедливого задоволення вимог кредиторів, запобігання порушенню прав кредиторів під час погашення їх грошових вимог, встановлення додаткових гарантій для кредиторів щодо задоволення їх грошових вимог, збереження господарюючого суб'єкта та його господарської діяльності [5, 10].

Санація до порушення провадження у справі про банкрутство, як і судова процедура, не триває довше 12 місяців та може здійснюватися шляхом реструктуризації підприємства-боржника, реперофілювання виробництва, закриття нерентабельних виробництв, ліквідації дебіторської заборгованості, продажу частини майна або відчуження майна та погашення зобов'язань боржника шляхом заміщення активів, звільнення працівників боржника, які не можуть бути задіяні в процесі виконання плану санації тощо.

Порівняно з судовою процедурою досудова санація є більш вигідною з погляду економії часу та ресурсів. Скорочується тривалість підготовки до проведення процедури та зменшуються витрати, оскільки не здійснюється порушення провадження у справі про банкрутство.

Про основні переваги досудової санації порівняно з судовою процедурою також свідчать такі факти:

- ініціювати процедуру має право як кредитор, так і боржник;
- волевиявлення щодо проведення процедури може бути виражене незалежно від часу виникнення заборгованості (як до, так і після);
- введення процедури не є підставою для звільнення керівника боржника;
- здійснення процедури організовує керівник боржника;
- уникнення шкоди іміджу підприємства, оскільки не порушується справа про банкрутство та не оприлюднюється інформація про незадовільний фінансовий стан;
- відсутній контроль з боку господарського суду та менш жорсткий контроль з боку кредиторів;
- встановлення заборони на порушення справи про банкрутство боржника за його заявою або за заявою будь-кого з кредиторів, вимоги яких виникли до затвердження судом плану досудової санації, на строк, передбачений цим планом (узагальнено за [5, 10]).

На тому, що судова процедура санації на відміну від досудової не має очевидних вигід для підприємства, тому що є довготривалою, дорогою та має невизначений результат, що в більшості випадків може призвести до банкрутства наголошує й О.С. Яцюк [12, с. 342, 343]. Надають перевагу позасудовій процедурі санації й приватні кредитори для врегулювання проблеми погашення заборгованості, оскільки її використання забезпечує швидкість та більш високий ступінь повернення боргів.

Таким чином, можна стверджувати, що процедура санації до порушення провадження у справі про банкрутство є більш ефективною, економною та має вигідніші наслідки як для підприємства-боржника, так і для його кредиторів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження процедур банкрутства було визначено особливості й основні нюанси здійснення судових і позасудових процедур та наслідки їх введення для підприємства в порівняльному аспекті.

Дослідивши сутність судових процедур банкрутства та здійснивши їх порівняльну характеристику, можемо зробити висновок, що застосування відповідної процедури може мати як позитивні, так і негативні наслідки для фінансово неспроможного підприємства, в результаті чого боржник зможе відновити свою платоспроможність, розрахуватися з кредиторами та відновити господарську діяльність, або припинити своє існування в результаті ліквідації. Виключенням є лише процедура розпорядження майном боржника, визначати позитивні та негативні сторони якої для підприємства є недоцільним, оскільки дана процедура не має конкретних наслідків для боржника, а є своєрідним підготовчим етапом переходу до наступної процедури банкрутства або прийняття рішення про припинення провадження у справі.

До позасудових процедур відповідно до законодавства належить лише процедура санації, але існують спірні погляди науковців щодо віднесення до даних процедур і мирової угоди. Досудова санація має певні переваги порівняно з судовою процедурою, тому її проведення є більш вигідним та ефективним і для боржника, і для кредиторів.

Отже, введення судових та досудових процедур банкрутства безперечно є досить важливим процесом, від результату якого залежить подальша доля підприємства. В той же час цей процес виділяється складністю та існуванням певних проблем, пов'язаних з рядом неосвітлених законодавством питань, які потребують подальшого вирішення та врегулювання.

Список використаної літератури:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. *Гриняк Б.П.* Правова природа мирової угоди в процедурі банкрутства / *Б.П. Гриняк* // Актуальні питання цивільного та господарського права. – 2011. – № 1. – С. 36–42.
3. *Дутковський Б.* Кілька нюансів ліквідаційної процедури / *Б.Дутковський* // Справочник економіста. – 2011. – № 8. – С. 76–80.
4. *Заболотній С.В.* Правове регулювання судових процедур банкрутства та порядок їх застосування / *С.В. Заболотній* // Юридичний вісник. – 2010. – № 2 (15). – С. 58–61.
5. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 122343-ХІІ зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
6. *Заюкова М.С.* Теоретико-методологічні проблеми проведення санації підприємств / *М.С. Заюкова, О.Л. Кур'янова, І.В. Костюк* // Економіка: проблеми теорії і практики. – 2005. – Вип. 203. – С. 1205–1210.
7. *Козляниченко О.М.* Інформаційне забезпечення процедури банкрутства / *О.М. Козляниченко* // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10. – С. 220–226.

8. *Повар П.О.* Актуальні питання правового регулювання ліквідації суб'єктів господарювання, пов'язані з оновленням законодавства про банкрутство / *П.О. Повар* // «Вісник Вищої ради юстиції». – 2012. – № 2 (10). – С. 127–141.
9. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про банкрутство» від 18.12.2009 р. № 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-09>.
10. Постанова Пленуму Вишого господарського суду України «Про затвердження Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство» від 17.12.2013 р. № 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-13>.
11. *Радзивилюк В.В.* Характерные признаки мирового соглашения как судебной процедуры банкротства по Закону Украины о банкротстве / *В.В. Радзивилюк*. – 2013. – № 65. – С. 307–324.
12. *Яцюк О.С.* Оцінка передумов та активізація застосування процедури санації підприємств / *О.С. Яцюк* // Наукові праці Полтав. держ. аграрної академії. – 2012. – Вип. 2 (5). – Т. 2. – Полтава : ПДАА. – С. 341–345.

БИТКІВСЬКА Анна Вікторівна – аспірант кафедри аудиту ДВНЗ «Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана».

Наукові інтереси:

– облік та аудит процедур банкрутства підприємств.

Тел.: (099) 718–54–75.

E-mail: annabitkivska@yandex.ru.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2015.